

O MUSEO DA LIMIA (VILAR DE SANTOS, OURENSE)

Chao Quintana

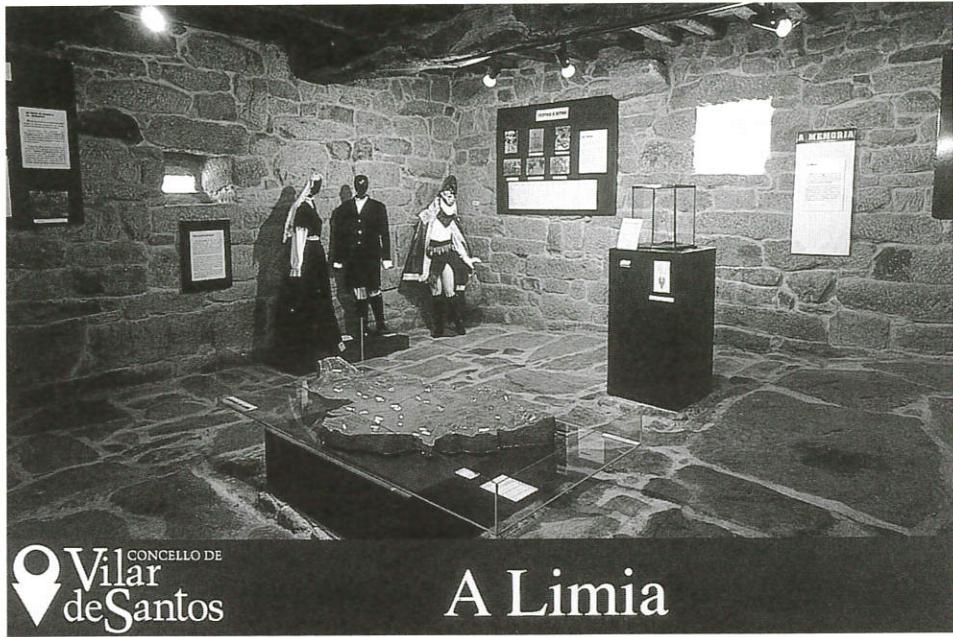

Fig. 1

O Concello de Vilar de Santos tivo sempre unha manifesta identidade agrícola; é por isto que a súa riqueza cultural e etnográfica está intimamente ligada ao agro. Non sería polo tanto, lóxico que plantexasemos traballar en ofertas turísticas propias doutros lugares con patrimonio artístico ou natural: os recursos estaban claros, homes e Mulleres que herdaran unha inmensa riqueza cultural baseada no traballo do campo; usos, costumes, lingua, etc., unha complexa cultura, aínda por descobrir para moitos habitantes de Galicia e do resto do Estado Español..., e por que non, para o resto do mundo.

No ano 1992 o Concello tivo a oportunidade de dar un paso cualitativo na defensa da identidade cultural deste territorio. Unha asociación que levaba varios anos recollendo pezas etno-

gráficas da comarca, ofreceulle a oportunidade de albergar esta colección nun edificio municipal; este feito non foi casual, xa que eles coñecían o interese da administración local por traballar neste sentido. Durante dous anos, a conservación e ampliación desta colección constituía un eixo

vertebrador dunha das experiencias más gratificantes na defensa da identidade cultural e en verdadeiro animador social cara os veciños que observaban espectantes algo que lles parecía increíble: os seus apeiros de traballo, os seus costumes, contos e lendas, os seus axuares, provocaban o interese non só da administración local senón tamén de persoas doutros lugares que viñan a velos, dos periódicos e mesmo da televisión. Así, comenzaron a doar os seus obxectos, a traer os seus amigos a visitar o Museo e a participar nas actividades ata sentirse verdadeiramente orgullosos da súa cultura.

O éxito desta experiencia obrigounos a buscar un edificio máis idóneo para albergar aquela colección que crecía dia a dia; foi así como puido ser recuperado o actual pazo no que nos ato-

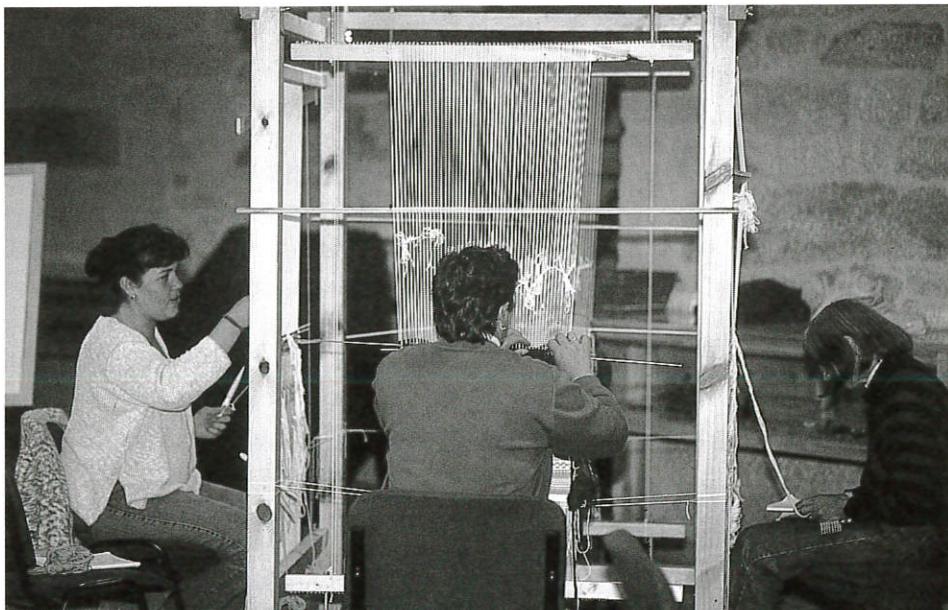

Fig. 2

Fig. 3

pamos, antiga casa rectoral e hoxe sede do Museo da Limia.

O MUSEO E AS COLECCIÓNNS

A nova sede fixo posible que o museo pasase de ter dúas salas a ter seis e de 350 m² a 1000 m². Deste xeito, a montaxe expositiva puido mellorar e facerse más didáctica e especializada; así, agora contamos coas seguintes seccións:

Sala 1 . A LIMIA. O visitante comenza o percorrido coñecendo a comarca, a súa xeografía, historia e composición social. A sala conta con maquetas, mapas e pezas que fan posible este coñecemento.(Fig.1).

Sala 2 - O LIÑO. Este cultivo, que ata principios deste século ocupaba a 1.200 labregos da comarca, ten unha importancia capital no museo, a maiores desta sala onde se fai unha expo-

sición detallada de todo o proceso de cultivo e transformación da planta. Existe un taller que fabrica artesanalmente tecidos que son vendidos no propio museo e en tendas de Galicia e do resto do Estado; o taller está composto por cinco tecedeiras de 25 a 60 anos (Fig.2). Paralelamente, neste ano 1998 levouse adiante unha experiencia de recuperación do cultivo. Para esta experiencia contouse cunha hectárea de terreo da que se obtiveron 5.000 kg de palla que, transformados, darán 1.500 kg de fibra; a transformación farase mediante un proceso industrial e o fiado realizarase tanto industrialmente como a man, o que fará posible que no ano 99 Vilar de Santos teña a primeira producción de liño fiado a man; este fio será empregado polo taller do museo e por artesáns de todo o Estado, que xa manifestaron o seu interese pola produción. Temos tamén proxectado para o ano que ven comen-

zar coa produción de lá fiada a man.

Sala 3. OS OFICIOS. Esta sala recolle aqueles oficios non agrícolas máis representativos: Carpinteiro, Canteiros e Ferreiros. Na sala reproducense os tres talleres que no seu día foron doados por artesáns que habitualmente mostran a sala ós visitantes; deste xeito, as persoas poden coñecer as pezas e mesmo as persoas que traballaban con elas. (Fig.3).

Sala 4. A PATACA. Desde os anos 50 a Limia compatibiliza o cultivo de cereais co da pataca; a introducción desse cultivo mudou grandemente a cultura agrícola dos veciños e o seu modo de vida e por isto o museo conta con esta sala como reflexo da importancia social que tivo para a comarca. (Fig.4).

Sala 5. O AGRO. O patio interior do museo recrea os alpendres de labranza que existían e existen ánda hoxe, nos que os labregos gardan os seus apeiros de traballo. Un labrego do municipio, hoxe xubilado, fai as veces de guía.

Sala 6. A CASA. No segundo andar, o visitante pode coñecer a distribución habitual das casas da Limia, compostas de cociña e cuarto no que chegaban a vivir ata oito ou dez persoas da mesma familia, e auténtico núcleo da vida diaria.

Completan as instalacións do mu-

seo unha sala de usos múltiples que é empregada para a celebración de conferencias, encontros, xornadas, exposicións, cursos e outras actividades do pobo tales como reunións de veciños ou escolas de música, danza, teatro e coral.

No terceiro andar contamos tamén cun laboratorio de fotografía, un despacho e un almacén.

AS ACTIVIDADES

Para o Patronato do Museo sempre foi un obxectivo primordial que o museo estivese vivo e que formase parte da vida da comunidade de veciños; para conseguilo sempre se intenta que a afluencia de visitantes repercuta o máis directamente posible naqueles, e con este fin realizanse as seguintes actividades:

Fornadas nos fornos comunais atendidos polos propios vecinos, que cobran por este servizo.

Organización da **matanza do porco** para grupos concertados que despois levan para as súas casas embutidos de calidade elaborados artesanalmente; as familias interesadas reciben os grupos nas súas casas.

Organización de **comidas** nas que se degustan os pratos típicos utilizando como materia prima os animais de corral criados por particulares con alimentación natural; estas comidas fanse

nos restaurantes do pobo e a materia prima é proporcionada polos veciños.

Grupo de animación de mulleres

da terceira idade, que recrean os antiguos **fiadeiros**, e que percorre distintos puntos de Galicia facendo demostracións.

Un **Albergue Rural** con 50 prazas fai posible que as visitas poidan pasar máis de un día no Concello e coñezan outras experiencias e lugares cercanos (antes non existía oferta hotelera).

Recuperación do Río Limia e das súas marxes , convertido nun espazo de lecer propicio para a flora e fauna autóctona, que ofreceu un importante recurso para a organización de rutas de sendeirismo ou a cabalo.

Para nós, todas estas actividades son a experiencia máis interesante do Museo; a súa integración e a súa capaci-

dade dinamizadora da vida local é o que fai que hoxe sexa un factor determinante no desenvolvemento do Municipio.

OS PROXECTOS DE FUTURO

Cara ó futuro plantexámonos coma principal obxectivo consolidar o que temos feito ata hoxe; nesa liña, a Administración local ven de mercar unha aldea abandonada (a aldea de Saa) que ten un significado especial para este territorio, xa que foi a antiga capitalidade da mesma. Neste lugar preténdese agrupar moitas das iniciativas de agroturismo das que falamos, creando un espazo o máis parecido posible ó que foi no seu tempo.

A recuperación deste lugar conllevará tamén a posta en marcha de proxectos como Campos de traballo internacionais e Cursos de formación en cantería artística, albanelería e xardinería. Deste xeito, a experiencia será participativa desde o primeiro momento.

